

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

III etap edukacyjny

Ogólne wymagania egzaminacyjne

I. Chronologia historyczna.

Zdający sytuuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie oraz porządkuje je i ustala związki poprzedzania, równoczesności i następstwa; dostrzega zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym.

II. Analiza i interpretacja historyczna.

Zdający wyszukuje oraz porównuje informacje pozyskane z różnych źródeł i formułuje wnioski; dostrzega w narracji historycznej warstwę informacyjną, wyjaśniającą i oceniającą; wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych; wyjaśnia znaczenie poznawania przeszłości dla rozumienia świata współczesnego.

III. Tworzenie narracji historycznej.

Zdający tworzy narrację historyczną, integrując informacje pozyskane z różnych źródeł; tworzy krótkie wypowiedzi: plan, notatkę, rozprawkę, prezentację; przedstawia argumenty uzasadniające własne stanowisko.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

1. Najdawniejsze dzieje człowieka. Zdający:

- 1) porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym i opisuje skutki przyjęcia przez człowieka trybu osiadłego;
- 2) wyjaśnia zależności pomiędzy środowiskiem geograficznym a warunkami życia człowieka.

2. Cywilizacje Bliskiego Wschodu. Zdający:

- 1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje starożytnej Mezopotamii i Egiptu;
- 2) charakteryzuje strukturę społeczeństwa i system wierzeń w Egipcie;
- 3) wyjaśnia znaczenie pisma i prawa w procesie powstawania państw;
- 4) rozpoznaje typy pisma wykształcone na terenie Mezopotamii i Egiptu.

3. Starożytny Izrael. Zdający:
  - 1) charakteryzuje podstawowe symbole i główne zasady judaizmu;
  - 2) wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoizmem, odwołując się do przykładów.
4. Cywilizacja grecka. Zdający:
  - 1) wyjaśnia wpływ środowiska geograficznego na gospodarkę i rozwój polityczny starożytnej Grecji;
  - 2) umiejscawia w czasie i porównuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Sparcie i Atenach peryklejskich;
  - 3) charakteryzuje czynniki integrujące starożytnych Greków – język, system wierzeń, teatr oraz igrzyska olimpijskie.
5. Cywilizacja rzymska. Zdający:
  - 1) umiejscawia w czasie i charakteryzuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Rzymie republikańskim i cesarstwie;
  - 2) wyjaśnia przyczyny i wskazuje skutki ekspansji Rzymu, opisując postawy Rzymian wobec niewolników i ludów podbitych;
  - 3) podaje przykłady wpływu kultury greckiej na kulturę rzymską;
  - 4) rozróżnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku starożytnego państwa rzymskiego.
6. Dziedzictwo antyku. Zdający:
  - 1) charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej antycznego świata w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;
  - 2) podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.
7. Chrześcijaństwo. Zdający:
  - 1) umiejscawia w czasie i przestrzeni narodziny i rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa;
  - 2) wskazuje przyczyny i przykłady prześladowania chrześcijan w państwie rzymskim.
8. Arabowie i świat islamski. Zdający:
  - 1) umiejscawia w czasie i przestrzeni kierunki i zasięg podbojów arabskich;
  - 2) opisuje podstawowe zasady i symbole islamu;
  - 3) wyjaśnia rolę Arabów w przekazywaniu dorobku kulturowego pomiędzy Wschodem a Zachodem.
9. Początki cywilizacji zachodniego chrześcijaństwa. Zdający:

- 1) umiejscawia w czasie i przestrzeni monarchię Karola Wielkiego, Państwo Kościelne oraz Cesarstwo w Europie Zachodniej;
- 2) charakteryzuje działalność Karola Wielkiego i wyjaśnia, na czym polegał renesans karoliński;
- 3) charakteryzuje główne idee uniwersalnego cesarstwa Ottona III.

10. Bizancjum i Kościół wschodni. Zdający:

- 1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie;
- 2) charakteryzuje rolę Bizancjum jako kontynuatora cesarstwa rzymskiego i rozpoznaje osiągnięcia kultury bizantyjskiej (prawo, architektura, sztuka);
- 3) wyjaśnia przyczyny i skutki rozłamu w Kościele w XI w.

11. Społeczeństwo średniowiecznej Europy. Zdający:

- 1) rozpoznaje typowe instytucje systemu lennego;
- 2) wyjaśnia pojęcie stanu i charakteryzuje podziały społeczne w średniowieczu;
- 3) charakteryzuje funkcje gospodarcze, polityczne i kulturowe miast w średniowieczu.

12. Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy. Zdający:

- 1) wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego społeczeństwa;
- 2) porównuje główne elementy kultury rycerskiej i kultury miejskiej;
- 3) rozpoznaje zabytki kultury średniowiecza, wskazując różnice pomiędzy stylem romańskim a stylem gotyckim, z uwzględnieniem przykładów z własnego regionu.

13. Polska pierwszych Piastów. Zdający:

- 1) sytuuje w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów;
- 2) wskazuje, na przykładzie państwa pierwszych Piastów, charakterystyczne cechy monarchii patrymonialnej;
- 3) wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa kulturowe, społeczne i polityczne chrystianizacji Polski;
- 4) ocenia dokonania pierwszych Piastów w dziedzinie polityki, gospodarki i kultury.

14. Polska dzielnicowa i zjednoczona. Zdający:

- 1) sytuuje w czasie i przestrzeni Polskę okresu rozbitcia dzielnicowego;
- 2) opisuje postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego;
- 3) porządkuje i sytuuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Piastów;

- 4) opisuje zmiany społeczno-gospodarcze w epoce rozbicia dzielnicowego i dostrzega związki pomiędzy rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym;
- 5) ocenia dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej (system obronny, urbanizacja kraju, prawo, nauka) oraz w polityce zagranicznej;
- 6) charakteryzuje zmiany struktury społeczno-wyznaniowej Królestwa Polskiego po przyłączeniu ziem ruskich.

15. Polska w dobie unii z Litwą. Zdający:

- 1) wyjaśnia przyczyny i ocenia następstwa unii Polski z Litwą;
- 2) porządkuje i sytuuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Jagiellonów;
- 3) charakteryzuje rozwój uprawnień stanu szlacheckiego.

16. Wielkie odkrycia geograficzne. Zdający:

- 1) sytuuje w czasie i przestrzeni wyprawy Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana oraz sytuuje w przestrzeni posiadłości kolonialne Portugalii i Hiszpanii;
- 2) ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz dla Nowego Świata.

17. Humanizm i renesans. Zdający:

- 1) wyjaśnia źródła rozwoju kultury renesansu oraz opisuje jej charakterystyczne cechy;
- 2) charakteryzuje największe osiągnięcia: Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Rafaela Santi, Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika i Galileusza;
- 3) ocenia rolę druku dla upowszechniania idei renesansu oraz rozwoju cywilizacji europejskiej.

18. Rozłam w Kościele zachodnim. Zdający:

- 1) wymienia czynniki, które doprowadziły do rozłamu w Kościele zachodnim;
- 2) opisuje cele i charakteryzuje działalność Marcina Lutra i Jana Kalwina oraz przedstawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego;
- 3) wyjaśnia cele zwołania soboru trydenckiego i wskazuje postanowienia służące wzmocnieniu katolicyzmu.

19. Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów. Zdający:

- 1) ocenia politykę zagraniczną ostatnich Jagiellonów;
- 2) przedstawia okoliczności zawarcia unii realnej pomiędzy Polską a Litwą i jej główne postanowienia oraz wskazuje na mapie terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów;
- 3) charakteryzuje stosunki wyznaniowe w państwie polsko-litewskim i wyjaśnia ich specyfikę na tle europejskim;
- 4) przedstawia największe osiągnięcia piśmiennictwa polskiego epoki renesansu, uwzględniając twórczość Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Andrzeja Frycza Modrzewskiego;
- 5) rozpoznaje reprezentatywne obiekty sztuki renesansowej na ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu.

20. Społeczeństwo i ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zdający:

- 1) wymienia instytucje ustrojowe demokracji szlacheckiej i charakteryzuje ich kompetencje;
- 2) wyjaśnia okoliczności uchwalenia oraz główne założenia konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich;
- 3) przedstawia zasady wolnej elekcji;
- 4) ocenia charakter zmian systemu polityczno-ustrojowego Rzeczypospolitej w XVII w.;
- 5) rozpoznaje charakterystyczne cechy kultury baroku, odwołując się do przykładów architektury i sztuki we własnym regionie.

21. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII w. Zdający:

- 1) wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją, Turcją i Rosją;
- 2) wyjaśnia przyczyny, cele i następstwa powstania Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie;
- 3) ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne następstwa wojen w XVII w.;
- 4) wyjaśnia przyczyny i wskazuje przejawy kryzysu politycznego i społeczno-gospodarczego Rzeczypospolitej w II połowie XVII w.

22. Formy państwa nowożytnego. Zdający:

- 1) charakteryzuje, na przykładzie Francji Ludwika XIV, ustrój monarchii absolutnej;
- 2) wymienia, odwołując się do przykładu Anglii, główne cechy monarchii parlamentarnej;
- 3) porównuje monarchię parlamentarną z monarchią absolutną, uwzględniając zakres władzy monarszej, prawa i obowiązki poddanych, rolę instytucji stanowych (parlamentu);

- 4) wyjaśnia, na czym polegała specyfika ustroju Rzeczypospolitej Obojga Narodów na tle Europy.

23. Europa w XVIII w. Zdający:

- 1) wymienia idee oświecenia i rozpoznaje je w nauce, literaturze, architekturze i sztuce;
- 2) charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy Monteskiusza i zasadę umowy społecznej Rousseau;
- 3) porównuje reformy oświeceniowe wprowadzone w Prusach, Rosji i Austrii.

24. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVIII w. Zdający:

- 1) przedstawia przyczyny i przejawy kryzysu państwa polskiego w czasach saskich;
- 2) wyjaśnia zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w.;
- 3) charakteryzuje projekty reform ustrojowych Stanisława Konarskiego i Stanisława Leszczyńskiego oraz dostrzega przejawy ożywienia w gospodarce i kulturze czasów saskich.

25. Bunt poddanych – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych. Zdający:

- 1) przedstawia przyczyny i następstwa wojny o niepodległość;
- 2) ocenia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych;
- 3) wymienia główne instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych i wyjaśnia, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy.

26. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej. Zdający:

- 1) przedstawia okoliczności powstania, zadania i osiągnięcia Komisji Edukacji Narodowej;
- 2) sytuuje w czasie obrady Sejmu Wielkiego oraz uchwalenie Konstytucji 3 maja; wymienia reformy Sejmu Wielkiego oraz postanowienia Konstytucji 3 maja;
- 3) wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i ocenia jej następstwa;
- 4) rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia i charakteryzuje przykłady sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu.

27. Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII w. Zdający:

- 1) sytuuje w czasie I, II i III rozbiór Rzeczypospolitej i wskazuje na mapie zmiany terytorialne po każdym rozbiorze;
- 2) przedstawia cele i następstwa powstania kościuszkowskiego;
- 3) rozróżnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej.

28. Rewolucja francuska. Zdający:

- 1) wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej skutki;

- 2) wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej;
- 3) opisuje główne zasady ideowe rewolucji francuskiej zawarte w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela.

29. Epoka napoleońska. Zdający:

- 1) wyjaśnia okoliczności utworzenia Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego oraz opisuje cechy ustrojowe i terytorium Księstwa Warszawskiego;
- 2) ocenia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona.

30. Europa po kongresie wiedeńskim. Zdający:

- 1) przedstawia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego, uwzględniając jego decyzje w sprawie polskiej;
- 2) wyjaśnia główne założenia idei liberalizmu, socjalizmu oraz idei narodowych w Europie w I połowie XIX w.

31. Rozwój cywilizacji przemysłowej. Zdający:

- 1) wymienia charakterystyczne cechy rewolucji przemysłowej;
- 2) podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu uprzemysłowienia, w tym dla środowiska naturalnego;
- 3) identyfikuje najważniejsze wynalazki i odkrycia XIX w. oraz wyjaśnia następstwa ekonomiczne i społeczne ich zastosowania;
- 4) opisuje zmiany w poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w. na podstawie źródeł pisanych, ikonograficznych i statystycznych.

32. Europa i świat w XIX w. Zdający:

- 1) opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych;
- 2) dostrzega podobieństwa i różnice w procesie jednoczenia Włoch i Niemiec;
- 3) wyjaśnia przyczyny i sytuuje w przestrzeni kierunki oraz zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.;
- 4) ocenia pozytywne i negatywne skutki polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz kolonizowanych społeczności i państw.

33. Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim. Zdający:

- 1) wskazuje na mapie nowy układ granic państw zaborczych na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim;
- 2) charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego;

- 3) ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie.
34. Społeczeństwo dawnej Rzeczypospolitej w okresie powstań narodowych. Zdający:
- 1) sytuuje w czasie i przestrzeni powstanie listopadowe i powstanie styczniowe;
  - 2) przedstawia przyczyny oraz porównuje przebieg i charakter powstań narodowych;
  - 3) rozróżnia bezpośrednie i długofalowe następstwa powstańczych ruchów narodowych;
  - 4) charakteryzuje główne nurty i postaci Wielkiej Emigracji.
35. Życie pod zaborami. Zdający:
- 1) wyjaśnia cele i opisuje metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej;
  - 2) charakteryzuje i ocenia zróżnicowane postawy społeczeństwa wobec zaborców;
  - 3) porównuje warunki życia społeczeństwa w trzech zaborach w II połowie XIX w., uwzględniając możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego;
  - 4) przedstawia główne nurty życia politycznego pod zaborami w końcu XIX w.
36. Europa i świat na przełomie XIX i XX w. Zdający:
- 1) przedstawia skutki przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego, w tym dla środowiska naturalnego;
  - 2) charakteryzuje przyczyny i następstwa procesu demokratyzacji życia politycznego;
  - 3) przedstawia nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe.
37. I wojna światowa i jej skutki. Zdający:
- 1) wymienia główne przyczyny narastania konfliktów pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX w. oraz umiejscawia je na politycznej mapie świata i Europy;
  - 2) charakteryzuje specyfikę działań wojennych, ze szczególnym uwzględnieniem nowych środków technicznych.
38. Rewolucje rosyjskie. Zdający:
- 1) wyjaśnia polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 r.;
  - 2) wyjaśnia okoliczności przejęcia przez bolszewików władzy w Rosji;
  - 3) opisuje bezpośrednie następstwa rewolucji lutowej i październikowej dla Rosji oraz Europy;
  - 4) charakteryzuje reakcję Europy na wydarzenia w Rosji.

39. Sprawa polska w I wojnie światowej. Zdający:

- 1) charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej oraz opisuje poglądy zwolenników różnych orientacji politycznych;
- 2) ocenia wysiłek zbrojny Polaków;
- 3) wyjaśnia międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej.

IV etap edukacyjny (poziom podstawowy i rozszerzony)

POZIOM PODSTAWOWY

Ogólne wymagania egzaminacyjne

I. Chronologia historyczna.

Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych.

II. Analiza i interpretacja historyczna.

Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epoki i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny.

III. Tworzenie narracji historycznej.

Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

1. Europa i świat po I wojnie światowej. Zdający:

- 1) opisuje następstwa wojny, wyróżniając konsekwencje polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe;
- 2) wyjaśnia cele powołania i charakter Ligi Narodów;

- 3) wyjaśnia politykę mocarstw wobec Niemiec po zakończeniu I wojny światowej.
2. Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Zdający:
    - 1) opisuje odrodzenie państwa polskiego oraz jego granice i sąsiadów;
    - 2) charakteryzuje i ocenia postanowienia traktatu wersalskiego wobec Polski;
    - 3) porównuje cele i skutki powstania wielkopolskiego i trzech powstań śląskich oraz wyjaśnia przyczyny i opisuje następstwa wojny polsko-bolszewickiej;
    - 4) charakteryzuje ustrój polityczny II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej 1921 r.;
    - 5) wskazuje czynniki utrudniające proces integracji odrodzonego państwa polskiego;
    - 6) wyjaśnia cele i skutki reformy Władysława Grabskiego;
    - 7) ocenia wkład Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego w odbudowę państwa polskiego.
  3. Kryzys demokracji w Europie Zachodniej. Zdający:
    - 1) charakteryzuje okoliczności oraz następstwa dojścia do władzy Mussoliniego i Hitlera;
    - 2) porównuje faszyzm z nazizmem, uwzględniając organizację państwa, ideologię oraz politykę wobec społeczeństwa;
    - 3) charakteryzuje i ocenia politykę państw europejskich wobec Hitlera i wskazuje na jej uwarunkowania.
  4. System totalitarny w ZSRR. Zdający:
    - 1) opisuje okoliczności dojścia do władzy Stalina;
    - 2) opisuje zmiany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym ZSRR po dojściu do władzy Stalina, z uwzględnieniem uprzemysłowienia kraju, kolektywizacji rolnictwa oraz jej następstw (Wielki Głód) i Wielkiej Czystki;
    - 3) porównuje totalitarne systemy hitlerowskich Niemiec i Związku Radzieckiego.
  5. Kryzys demokracji parlamentarnej w Polsce. Zdający:
    - 1) wyjaśnia przyczyny i skutki przewrotu majowego;
    - 2) porównuje główne postanowienia konstytucji marcowej 1921 r. i konstytucji kwietniowej 1935 r.;
    - 3) wymienia charakterystyczne cechy rządów sanacji, wskazując różnice między demokracją parlamentarną a rządami autorytarnymi;
    - 4) charakteryzuje główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej.

6. Gospodarka i społeczeństwo II Rzeczypospolitej. Zdający:
  - 1) charakteryzuje strukturę społeczną, narodowościową i wyznaniową odrodzonego państwa polskiego, dostrzegając przyczyny konfliktów społecznych i narodowościowych;
  - 2) porównuje przejawy kryzysu gospodarczego na świecie i w Polsce, wskazując jego specyficzne cechy;
  - 3) opisuje osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, w tym budowę portu w Gdyni i utworzenie Centralnego Okręgu Przemysłowego;
  - 4) charakteryzuje główne osiągnięcia kultury i nauki II Rzeczypospolitej.
7. II wojna światowa. Zdający:
  - 1) wyjaśnia polityczne, społeczne i gospodarcze przyczyny wybuchu II wojny światowej;
  - 2) charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej;
  - 3) ocenia konsekwencje zawarcia paktu Ribbentrop-Mołotow;
  - 4) sytuuje w czasie i przestrzeni etapy i fronty II wojny światowej, wskazując momenty przełomowe;
  - 5) przedstawia przyczyny i skutki Holokaustu oraz opisuje przykłady oporu ludności żydowskiej;
  - 6) przedstawia okoliczności powstania koalicji antyfaszystowskiej oraz porównuje postanowienia konferencji w Teheranie, Jałcie i Poczdamie;
  - 7) charakteryzuje bezpośrednie skutki II wojny światowej, wyróżniając następstwa polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe, z uwzględnieniem przesunięć ludności w Europie Środkowej.
8. Ziemie polskie pod dwiema okupacjami. Zdający:
  - 1) porównuje cele i metody polityki niemieckiej i radzieckiej w okupowanej Polsce;
  - 2) opisuje strukturę polityczną i wojskową oraz działalność polskiego państwa podziemnego i ocenia historyczną rolę Armii Krajowej;
  - 3) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki wybuchu powstania warszawskiego oraz ocenia postawę aliantów i Związku Radzieckiego wobec powstania;
  - 4) analizuje zmiany terytorialne, straty ludnościowe, kulturowe i materialne Polski będące następstwem II wojny światowej.

9. Sprawa polska w czasie II wojny światowej. Zdający:

- 1) przedstawia okoliczności powstania oraz działalność rządu II Rzeczypospolitej na uchodźstwie;
- 2) charakteryzuje udział Polaków w wysiłku militarnym aliantów oraz sytuje w czasie i przestrzeni działania wojsk polskich na różnych frontach wojny;
- 3) ocenia politykę mocarstw wobec sprawy polskiej w czasie II wojny światowej.

10. Świat po II wojnie światowej. Zdający:

- 1) wyjaśnia przyczyny i skutki rozpadu koalicji antyhitlerowskiej oraz opisuje początki zimnej wojny;
- 2) opisuje okoliczności i ocenia skutki powstania NRD i RFN;
- 3) charakteryzuje sojusze polityczno-militarne NATO i Układu Warszawskiego, sytuując je na mapie;
- 4) charakteryzuje państwa będące w strefie wpływów ZSRR, z uwzględnieniem wydarzeń na Węgrzech w 1956 r. i w Czechosłowacji w 1968 r.;
- 5) sytuje w czasie i przestrzeni proces dekolonizacji oraz ocenia jego następstwa, uwzględniając rolę ONZ;
- 6) wyjaśnia znaczenie II Soboru Watykańskiego dla przemian w Kościele katolickim drugiej połowy XX w.;
- 7) charakteryzuje konflikty zimnej wojny, w tym wojny w Korei, Wietnamie i Afganistanie oraz kryzys kubański, uwzględniając rolę ONZ;
- 8) wyjaśnia przyczyny i charakter konfliktu bliskowschodniego;
- 9) charakteryzuje przemiany w Chinach po II wojnie światowej;
- 10) opisuje przemiany polityczne i społeczno-gospodarcze w ZSRR w latach 1945–1991;
- 11) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej w 1989 r.;
- 12) opisuje zmiany kulturowe i społeczne po II wojnie światowej;
- 13) przedstawia cele i główne etapy rozwoju Unii Europejskiej.

11. Polska w systemie komunistycznym. Zdający:

- 1) wyjaśnia okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez komunistów;
- 2) charakteryzuje system represji stalinowskich w Polsce i ocenia jego skutki;
- 3) charakteryzuje realia życia gospodarczego i społecznego PRL-u;
- 4) porównuje przyczyny i skutki kryzysów: 1956 r., 1968 r., 1970 r. i 1976 r.;
- 5) ocenia polityczną i społeczną rolę Kościoła katolickiego w PRL-u.

12. Rozkład systemu komunistycznego w Polsce – polska droga do suwerenności. Zdający:

- 1) wyjaśnia znaczenie pontyfikatu Jana Pawła II dla przemian politycznych w Polsce;
- 2) wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń sierpniowych 1980 r. oraz ocenia rolę Solidarności w przemianach politycznych i ustrojowych;
- 3) przedstawia okoliczności wprowadzenia i następstwa stanu wojennego;
- 4) opisuje najważniejsze postanowienia „Okrągłego Stołu”;
- 5) charakteryzuje przemiany polityczne, społeczno-gospodarcze i kulturowe po 1989 r.;
- 6) przedstawia okoliczności i ocenia znaczenie przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej.

POZIOM ROZSZERZONY

Ogólne wymagania egzaminacyjne

I. Chronologia historyczna.

Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych.

II. Analiza i interpretacja historyczna.

Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny.

III. Tworzenie narracji historycznej.

Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

I. Starożytność.

1. Cywilizacje Bliskiego Wschodu. Zdający:

- 1) charakteryzuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim Wschodzie;
- 2) rozpoznaje cechy charakterystyczne najważniejszych osiągnięć kulturowych cywilizacji bliskowschodnich w zakresie architektury, sztuki, nauki i pisma.

2. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnej Grecji. Zdający:

- 1) charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej;
- 2) porównuje formy ustrojowe greckich polis;
- 3) rozpoznaje dokonania kulturowe Greków w dziedzinie architektury, rzeźby, teatru, literatury, filozofii, nauki i identyfikuje je z ich twórcami;
- 4) identyfikuje dziedzictwo kultury greckiej w dorobku kulturowym Europy.

3. Ekspansja w świecie greckim i rzymskim. Zdający:

- 1) porównuje kolonizację grecką z fenicką w basenie Morza Śródziemnego;
- 2) charakteryzuje wojny grecko-perskie i ekspansję Aleksandra Wielkiego;
- 3) charakteryzuje ekspansję rzymską i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego.

4. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający:

- 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w Rzymie republikańskim i w cesarstwie rzymskim;
- 2) opisuje zmiany w położeniu religii chrześcijańskiej w państwie rzymskim (od religii prześladowanej, poprzez tolerowaną, do panującej);
- 3) prezentuje przyczyny upadku państwa rzymskiego;
- 4) rozpoznaje dokonania kulturowe Rzymian w dziedzinie prawa, literatury, nauki, architektury i techniki;
- 5) identyfikuje dziedzictwo kultury rzymskiej w dorobku kulturowym Europy.

II. Średniowiecze.

1. Bizancjum i Zachód a świat islamu. Zdający:
  - 1) charakteryzuje kręgi kulturowe: łaciński, bizantyjski i arabski;
  - 2) rozpoznaje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji islamskiej w zakresie architektury, sztuki i nauki.
2. Europa wczesnego średniowiecza. Zdający:
  - 1) opisuje zasięg terytorialny, organizację władzy, gospodarkę i kulturę państwa Franków;
  - 2) charakteryzuje i porównuje ideę cesarstwa karolińskiego z ideą cesarstwa Ottonów;
  - 3) opisuje proces tworzenia się państw w Europie Zachodniej;
  - 4) charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym.
3. Europa w okresie krucjat. Zdający:
  - 1) wyjaśnia ideowe i polityczne przyczyny rywalizacji papieża z cesarstwem o zwierzchnictwo nad średniowieczną Europą;
  - 2) charakteryzuje polityczne, społeczno-gospodarcze i religijne uwarunkowania oraz ocenia skutki wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej i rekonkwisty;
  - 3) opisuje charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w.;
  - 4) opisuje kierunki i charakter oraz konsekwencje najazdów mongolskich dla Europy Środkowo-Wschodniej.
4. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający:
  - 1) wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji;
  - 2) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w X–XII w.;
  - 3) rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w.
5. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego. Zdający:
  - 1) wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbicia dzielnicowego;
  - 2) opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim;

3) charakteryzuje proces przewyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich, ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła.

6. Europa późnego średniowiecza. Zdający:

- 1) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu;
- 2) charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyńskiego i ekspansji tureckiej dla Europy.

7. Polska w XIV–XV w. Zdający:

- 1) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w.;
- 2) charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich;
- 3) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w.;
- 4) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej;
- 5) ocenia panowanie Piastów w dziejach Polski; ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów.

8. Kultura średniowiecza. Zdający:

- 1) wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecznej;
- 2) ocenia znaczenie włączenia ziem polskich do cywilizacyjnego kręgu świata zachodniego (łacińskiego);
- 3) identyfikuje dokonania kultury okresu średniowiecza w zakresie piśmiennictwa, prawa, filozofii, architektury i sztuki, z uwzględnieniem kultury polskiego średniowiecza.

III. Dzieje nowożytne.

1. Odkrycia geograficzne i europejski kolonializm doby nowożytnej. Zdający:

- 1) ocenia wpływ odkryć geograficznych i ekspansji kolonialnej na życie gospodarcze i kulturowe Europy;
- 2) ocenia długofalowe konsekwencje wielkich odkryć geograficznych dla Ameryki, Azji, Afryki.

2. Europa w XVI–XVII w. Zdający:

- 1) rozpoznaje charakterystyczne cechy renesansu europejskiego oraz wskazuje czołowych twórców i ich dzieła;
- 2) wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując główne nurty i postaci; charakteryzuje reformę Kościoła katolickiego;
- 3) opisuje mapę wyznaniową Europy w XVI w.;
- 4) charakteryzuje i ocenia absolutyzm francuski;
- 5) charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–XVII w., z uwzględnieniem roli Turcji w Europie Środkowo-Wschodniej;
- 6) opisuje następstwa rewolucji angielskich;
- 7) opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w. i rozpoznaje główne dokonania epoki baroku.

3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający:

- 1) opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce, w tym sejmików, sejmu, senatu i sejmu elekcyjnego; ocenia demokrację szlachecką;
- 2) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim;
- 3) opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje stosunki z sąsiadami w XVI w.;
- 4) ocenia zmiany w relacjach polsko-litewskich w XVI w.;
- 5) ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie;
- 6) ocenia sytuację wyznaniową na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w., w tym tolerancję wyznaniową oraz unię brzeską;
- 7) identyfikuje dzieła polskiego renesansu.

4. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Ustrój, społeczeństwo i kultura. Zdający:

- 1) opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w.;
- 2) wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w.;
- 3) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim;

- 4) charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej;
  - 5) charakteryzuje sarmatyzm jako ideologię i styl życia polskiej szlachty; rozpoznaje dzieła sztuki polskiego baroku.
5. Oświecenie, absolutyzm oświecony i rewolucje XVIII w. Zdający:
- 1) charakteryzuje główne idee europejskiego oświecenia i rozpoznaje jego główne dokonania w myśli politycznej, nauce, literaturze, sztuce i architekturze;
  - 2) charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczpospolitą;
  - 3) charakteryzuje program modernizacji Rosji i rosyjską ideę imperium;
  - 4) charakteryzuje parlamentaryzm angielski i rewolucję przemysłową w Anglii;
  - 5) porównuje przyczyny oraz charakter rewolucji amerykańskiej i francuskiej.
6. Rzeczpospolita w XVIII w. Reformy oświeceniowe i rozbiory. Zdający:
- 1) charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej i wskazuje przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego;
  - 2) charakteryzuje działania zmierzające do naprawy Rzeczypospolitej i walkę zbrojną o utrzymanie niepodległości w drugiej połowie XVIII w.;
  - 3) charakteryzuje i ocenia dzieło Sejmu Wielkiego, odwołując się do tekstu Konstytucji 3 maja;
  - 4) wyjaśnia specyfikę polskiego oświecenia; opisuje i wyjaśnia uwarunkowania wewnętrzne i międzynarodowe kolejnych rozbiorów Polski, a także analizuje zmiany granic;
  - 5) ocenia dorobek kulturowy okresu stanisławowskiego, z uwzględnieniem reformy szkolnictwa.

IV. Wiek XIX.

1. Europa napoleońska. Zdający:
  - 1) opisuje kierunki podbojów Napoleona; charakteryzuje napoleońską ideę imperium;
  - 2) wskazuje przykłady i wyjaśnia przyczyny zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona;
  - 3) charakteryzuje ustrój polityczny Księstwa Warszawskiego;
  - 4) charakteryzuje decyzje kongresu wiedeńskiego, z uwzględnieniem sprawy polskiej.

2. Europa i Stany Zjednoczone w epoce rewolucji przemysłowej. Zdający:
  - 1) ocenia gospodarcze, społeczne, kulturowe i ekologiczne skutki rewolucji przemysłowej.
3. Ideologie XIX w. Zdający:
  - 1) charakteryzuje i porównuje ideologie: konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjalizm utopijny, marksizm i anarchizm;
  - 2) wyjaśnia związki pomiędzy ideologiami liberalnymi i nacjonalistycznymi a europejskimi ruchami niepodległościowymi i zjednoczeniowymi, Wiosną Ludów, zjednoczenie Włoch i Niemiec.
4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający:
  - 1) charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej;
  - 2) rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej;
  - 3) wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych;
  - 4) charakteryzuje koncepcje polityczno-społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno-społeczne w trzech zaborach;
  - 5) ocenia dorobek kultury polskiej XIX w. i jej wpływ na kształtowanie się tożsamości narodowej Polaków.
5. Społeczeństwo polskie w okresie zaborów w XIX w. Zdający:
  - 1) wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny odmiennego rozwoju gospodarczego ziem polskich w trzech zaborach;
  - 2) analizuje strukturę społeczeństwa w trzech zaborach;
  - 3) wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki emigracji w XIX w. oraz ocenia aktywność polityczną, militarną i kulturalną Polaków w Europie;
  - 4) porównuje programy ruchu narodowego, ruchu ludowego oraz partii socjalistycznych;
  - 5) porównuje dynamikę zmian gospodarczych i społecznych na ziemiach polskich z przemianami europejskimi.
6. Europa i świat w XIX w. Zdający:
  - 1) charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych;
  - 2) analizuje polityczne, gospodarcze i społeczne przyczyny oraz następstwa podbojów kolonialnych państw europejskich w Azji i Afryce;

- 3) rozpoznaje największe osiągnięcia nauki i techniki XIX w.;
- 4) rozpoznaje dorobek kulturowy XIX w.

V. Wiek XX.

1. I wojna światowa i rewolucje w Rosji. Zdający:
  - 1) wyjaśnia genezę I wojny światowej i opisuje charakter działań wojennych;
  - 2) przedstawia genezę i charakteryzuje przebieg rewolucji rosyjskich w 1917 r.;
  - 3) opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po I wojnie światowej;
  - 4) omawia polskie orientacje polityczne oraz działalność polskich formacji wojskowych w okresie I wojny światowej;
  - 5) wyjaśnia zmiany zachodzące w polityce mocarstw wobec sprawy polskiej.
2. Kryzys demokracji i systemy totalitarne. Zdający:
  - 1) wyjaśnia przyczyny zwycięstwa bolszewików w Rosji oraz charakteryzuje najistotniejsze przemiany zachodzące w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym w ZSRR do końca lat trzydziestych XX w.;
  - 2) wyjaśnia społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe uwarunkowania rządów autorytarnych w Europie Środkowo-Wschodniej, faszyzmu włoskiego i nazizmu oraz charakteryzuje aktywność międzynarodową Włoch i Niemiec w latach trzydziestych XX w.;
  - 3) porównuje systemy totalitarne oraz charakteryzuje ich imperialne cele;
  - 4) ocenia politykę świata zachodniego wobec totalitaryzmu nazistowskiego i komunizmu; wyjaśnia genezę II wojny światowej.
3. Europa i świat między wojnami. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. Zdający:
  - 1) charakteryzuje życie gospodarcze okresu międzywojennego i wyjaśnia mechanizm wielkiego kryzysu gospodarczego oraz porównuje sposoby przezwyciężania jego skutków w Stanach Zjednoczonych i w Europie;
  - 2) rozpoznaje dorobek kulturowy okresu międzywojennego.
4. Odbudowa niepodległości i życie polityczne II Rzeczypospolitej. Zdający:
  - 1) opisuje proces kształtowania się terytorium II Rzeczypospolitej, w tym powstanie wielkopolskie i powstania śląskie oraz plebiscyty, a także wojnę polsko-bolszewicką;
  - 2) rozpoznaje charakterystyczne cechy ustroju II Rzeczypospolitej w oparciu o konstytucje z 1921 i 1935 r.;

- 3) opisuje główne ugrupowania polityczne II Rzeczypospolitej, ich aktywność w życiu politycznym oraz przywódców;
  - 4) wyjaśnia przyczyny kryzysu demokracji parlamentarnej w II Rzeczypospolitej; charakteryzuje przyczyny i konsekwencje przewrotu majowego;
  - 5) wyjaśnia uwarunkowania polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej.
5. II Rzeczpospolita. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. Zdający:
- 1) charakteryzuje i ocenia dorobek gospodarczy II Rzeczypospolitej;
  - 2) analizuje strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej, w tym strukturę narodowościowo-wyznaniową oraz charakteryzuje politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych i jej uwarunkowania;
  - 3) charakteryzuje dorobek kulturowy II Rzeczypospolitej.
6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Zdający:
- 1) opisuje główne etapy II wojny światowej i wskazuje przełomowe wydarzenia dla jej przebiegu;
  - 2) wyjaśnia uwarunkowania współpracy niemiecko-radzieckiej w latach 1939–1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej;
  - 3) charakteryzuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki oraz ich ustalenia.
7. Europa pod okupacją niemiecką i Holokaust. Zdający:
- 1) charakteryzuje politykę III Rzeszy wobec społeczeństw okupowanej Europy, w tym nazistowski plan eksterminacji Żydów oraz innych narodowości i grup społecznych;
  - 2) opisuje postawy Żydów wobec polityki eksterminacji, w tym powstanie w getcie warszawskim, a także opisuje postawy społeczeństwa polskiego wobec Holokaustu;
  - 3) ocenia stosunek społeczeństw i rządów świata zachodniego oraz Kościoła katolickiego do Holokaustu.
8. Okupacja niemiecka i radziecka na ziemiach polskich. Zdający:
- 1) opisuje przebieg i następstwa wojny obronnej Polski w 1939 r.;
  - 2) opisuje międzynarodowe uwarunkowania działalności polskiego rządu na wychodźstwie;
  - 3) wskazuje podobieństwa i różnice w polityce obu okupantów wobec narodu polskiego;
  - 4) opisuje organizację polskiego państwa podziemnego oraz różne formy ruchu oporu, ze szczególnym uwzględnieniem działalności Armii Krajowej;

- 5) wyjaśnia działania Stalina zmierzające do utworzenia komunistycznego ośrodka władzy w Polsce;
  - 6) wyjaśnia uwarunkowania polityczne i charakteryzuje czyn zbrojny powstania warszawskiego.
9. Europa i świat w okresie rywalizacji ZSRR i Stanów Zjednoczonych. Zdający:
- 1) opisuje demograficzne, społeczno-gospodarcze i polityczne skutki wojny;
  - 2) rozpoznaje zmiany polityczne na mapie Europy i świata po II wojnie światowej;
  - 3) wyjaśnia genezę zimnej wojny i rozpoznaje jej przejawy w stosunkach pomiędzy ZSRR a Stanami Zjednoczonymi;
  - 4) charakteryzuje problem niemiecki po II wojnie światowej;
  - 5) wyjaśnia cele utworzenia NATO i Układu Warszawskiego oraz charakteryzuje te bloki militarne;
  - 6) charakteryzuje proces integracji Europy Zachodniej;
  - 7) wyjaśnia cele utworzenia ONZ;
  - 8) charakteryzuje przyczyny i skutki przełomowych konfliktów zimnej wojny: wojny koreańskiej, kryzysu kubańskiego, wojny w Wietnamie i wojny w Afganistanie;
  - 9) wyjaśnia źródła i rozwój konfliktu arabsko-izraelskiego po II wojnie światowej.
10. Rozpad systemu kolonialnego. Zdający:
- 1) opisuje główne etapy procesu dekolonizacji Azji i Afryki;
  - 2) ocenia polityczne i społeczno-gospodarcze skutki procesu dekolonizacji.
11. Chiny po II wojnie światowej. Zdający:
- 1) opisuje główne etapy w dziejach komunistycznych Chin.
12. Europa Środkowo-Wschodnia po II wojnie światowej. Zdający:
- 1) charakteryzuje proces uzależniania państw Europy Środkowo-Wschodniej od ZSRR, z uwzględnieniem sowietyzacji i stalinizacji;
  - 2) wyjaśnia przyczyny zmian w polityce zagranicznej ZSRR i w polityce wewnętrznej państw satelickich ZSRR po 1956 r.;
  - 3) charakteryzuje proces uniezależnienia się państw satelickich od ZSRR;
  - 4) wyjaśnia przyczyny rozpadu ZSRR i bloku wschodniego;
  - 5) opisuje przeobrażenia ustrojowe w państwach Europy Środkowo-Wschodniej i rozpoznaje charakterystyczne cechy procesu dekomunizacji w państwach bloku wschodniego po 1989 r.

13. Polska w latach 1944–1948. Zdający:

- 1) porównuje terytorium Polski powojennej z terytorium II Rzeczypospolitej oraz analizuje polityczno-społeczne i gospodarcze skutki zmiany granic;
- 2) charakteryzuje główne etapy przejmowania władzy przez komunistów w Polsce, z uwzględnieniem działań opozycji legalnej i podziemia antykomunistycznego; opisuje represje stosowane przez radziecki i polski aparat bezpieczeństwa;
- 3) rozpoznaje charakterystyczne cechy okresu odbudowy i przebudowy gospodarki, z uwzględnieniem reformy rolnej i nacjonalizacji przemysłu.

14. Polska w latach 1948–1956. Zdający:

- 1) porównuje procesy stalinizacji państwa polskiego i państw Europy Środkowo-Wschodniej;
- 2) charakteryzuje system polityczny i społeczno-gospodarczy Polski w okresie stalinowskim;
- 3) rozpoznaje charakterystyczne cechy gospodarki centralnie planowanej i ocenia jej skutki;
- 4) charakteryzuje zjawisko socrealizmu w literaturze i sztuce.

15. Polska w latach 1956–1980. Zdający:

- 1) charakteryzuje i porównuje etapy: 1956–1970 i 1970–1980;
- 2) wyjaśnia przyczyny kryzysów społeczno-politycznych: 1968 r., 1970 r., 1976 r. i 1980 r.;
- 3) charakteryzuje działalność opozycji w PRL-u;
- 4) charakteryzuje relacje państwo-Kościół i ocenia rolę Kościoła w życiu społecznym;
- 5) charakteryzuje kulturę i życie codzienne w Polsce Ludowej.

16. Polska w latach 1980–1989. Zdający:

- 1) wyjaśnia ideę Solidarności i jej wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce;
- 2) charakteryzuje państwo i społeczeństwo w czasie stanu wojennego oraz ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne skutki stanu wojennego;
- 3) opisuje przyczyny i skutki obrad „Okrągłego Stołu”.

17. Narodziny III Rzeczypospolitej. Zdający:

- 1) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania procesu odbudowy demokratycznego państwa po 1989 r.;
- 2) charakteryzuje proces reformowania gospodarki polskiej;
- 3) ocenia dokonania III Rzeczypospolitej w polityce zagranicznej.

18. Przemiany cywilizacyjne w drugiej połowie XX w. Zdający:

- 1) charakteryzuje społeczno-gospodarcze i techniczne skutki rewolucji naukowo-technicznej, rozpoznając osiągnięcia nauki i techniki drugiej połowy XX w.;
- 2) rozpoznaje charakterystyczne cechy kultury masowej i elitarnej oraz przemiany obyczajowe drugiej połowy XX w.